

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Центральноукраїнський державний
педагогічний університет імені Володимира Винниченка**

Кафедра географії та геоекології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

Семенюк доц., к.геогр.н. Семенюк Л.Л.

« 31 » серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи суспільної географії

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Напрямок підготовки/спеціальність 014.07 Середня освіта (Географія)
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична
робота
(назва освітньо-професійної програми)

Факультет природничо-географічний
(назва факультету)

Форма навчання денна, заочна
(денна, заочна)

2020 – 2021 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни «Основи суспільної географії» для студентів, які навчаються за спеціальністю 014 Середня освіта (Географія).

Розробники: **Мовчан Сергій Васильович**, викладач кафедри географії та геоекології
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри географії та геоекології

Протокол від «_31_»_серпня__2020 року № _1__

Завідувач кафедри географії та геоекології

_____ *Семенюк* _____ Семенюк Л.Л.
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____, 20__ рік
 _____, 20__ рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність/напрямок, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни			
		денна форма навчання		заочна форма навчання	
Кількість кредитів денна форма – 3 заочна форма – 3	Галузь знань <u>01 Освіта</u> (шифр і назва)	<i>Нормативна</i>			
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____	Спеціальність/напрямок: 014 Середня освіта (Географія) (шифр і назва) Спеціалізація:	Рік підготовки			
(назва)		1-й		1-й	
Загальна кількість годин – денна форма – 90 год. заочна форма – 90 год.		Семестр			
		1-й	2-й	1-й	2-й
		Лекції			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3,2	Рівень вищої освіти: <u>перший (бакалаврський)</u>	20 год.	-	2 год.	6 год.
		Практичні, семінарські			
		16 год.	-	4 год.	-
		Лабораторні			
		-	-	-	-
		Самостійна робота			
		54 год.	-	84 год.	-
		Індивідуальні завдання:			
		-	-	-	--
		Консультації			
		Вид контролю:			
диф. залік	-	залік	-		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 66,66 %

для заочної форми навчання – 7,14 %

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – дати основи знань з теорії, історії та методики суспільної географії як фундаментальної науки, сприяти формуванню у майбутніх фахівців з географії основних понять, категорій, законів і закономірностей територіальної організації суспільства, просторової диференціації природного середовища, населення та його господарської діяльності, розкрити сутність географічних процесів та явищ

Завдання:

– навчальні: студент повинен знати місце суспільної географії в системі географічних і економічних наук, її науковий статус та зв'язок з економічними, соціологічними, історичними науками, демографією, етнографією, статистикою тощо; структуру суспільної географії; методологічні принципи суспільно-географічних досліджень; деякі методи наукового дослідження, їх систематизацію та класифікацію; етапи розвитку світової суспільної географії та суспільної географії в Україні; основні суспільно-географічні організації, центри та школи в Україні;

– дослідницькі: студент вчиться розрізняти загальний та конкретний об'єкти суспільної географії; виявляти закономірності розвитку суспільно-географічних досліджень; визначати роль різних чинників та факторів у формуванні та розвитку суспільної географії в Україні; виявляти властивості та функції території; аналізувати суспільно-географічні зв'язки, відношення та процеси;

– організаторські: забезпечити оволодіння студентами навичками організації навчально-пізнавальної діяльності;

– практичні: студент повинен вміти характеризувати суспільно-географічне положення певної території за видами та рівнями життєдіяльності суспільства, оцінювати його якісно та кількісно; показувати різницю між поняттями "територіальна організація" та "розміщення"; аналізувати форми територіальної організації суспільства; давати аналіз практичного значення суспільно-географічного районування.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі компетентності:

1. Загальні:

Системні компетентності:

ЗК4 – здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями, набувати соціальні навички (soft skills), спеціалізовані концептуальні знання в процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, усвідомлення можливості навчання впродовж життя

Інструментальні компетентності:

ЗК9 – здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

2. Фахові компетентності спеціальності:

ФК1 – здатність демонструвати знання теоретико-методологічних основ та історії розвитку географічної науки, використовувати понятійно-термінологічний апарат, концепції, парадигми, теорії географії для характеристики географічних явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, в межах України, локальному);

ФКЗ – здатність орієнтуватися у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі, опрацьовувати різні джерела географічної інформації, ефективно та вільно передавати географічні ідеї, принципи та теорії письмовими, усними та візуальними засобами, в тому числі за допомогою інформаційних технологій.

ФК13 – здатність пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, населення, культури та релігій, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах, в Україні та її регіонах.

3. Програмні результати навчання

Знання і розуміння

Уміння

Студент:

ПРН1 – знає та розуміє теоретико-методологічні основи та історію розвитку географічної науки, зокрема, понятійнотермінологічний апарат, концепції, парадигми, теорії географії, географічну номенклатуру;

ПРН2 – описує основні механізми функціонування природних комплексів, суть територіальної організації суспільства, окремих їх компонентів, класифікує зв'язки і залежності між компонентами, знає причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них;

ПРН6 – знає та розуміє закономірності територіальної організації суспільного виробництва, населення, культури та релігій, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах, в Україні та її регіонах.

ПРН8 – застосовує базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення; орієнтується у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі; опрацьовує різні джерела географічної інформації; вільно передає географічні ідеї, принципи і теорії письмовими, усними та візуальними засобами, в тому числі за допомогою інформаційних технологій;

ПРН11 – встановлює закономірності територіальної організації суспільного виробництва та населення, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах, в Україні та її регіонах.

Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Вступ. Основні поняття та категорії суспільної географії.

Тема 1. Суспільна географія як наука

Поняття об'єкта науки в цілому. Різноманітність підходів до розуміння загального об'єкта суспільної географії. Предмет суспільної географії. Проблема об'єкта і предмета суспільної географії. Поняття геопросторової (територіальної) організації. Поняття біосфера та ноосфери, етапи розвитку взаємозв'язків між ними. Відмінності загального об'єкта суспільної географії (суспільство) і конкретних об'єктів дослідження.

Література:

1. Пістун М.Д. Основи теорії суспільної географії: Навчальний посібник. – К.: Вища шк., 1996. – 231 с.
2. Суспільна географія. Основи теорії/ Укладач В.І. Єфименко. - К.: Шлях, 2006.
3. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії. – Одеса: Астропринт, 2001. – 560 с.

Тема 2. Історія розвитку суспільної географії

Розвиток поглядів про предмет вивчення суспільної географії. Особливості формування та розвитку географії як науки; чинники розвитку суспільної географії. Економіко-географічний напрям, антропогеографічний та формально-теоретичний напрямки у розвитку загальної суспільної географії. Перші письмові згадки про територію та населення України. Україна в працях стародавніх географів і мандрівників. Географічні знання про українські землі в епоху середньовіччя. Формування української національної географії. Сучасні наукові суспільно-географічні організації та центри.

Література:

1. Жупанський Я. І. Історія географії в Україні: Посібник (Видання друге, доповнене) / Я.І.Жупанський. – К. - Чернівці: Колір-Друк, 2006. – 276 с.
2. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії. - Одеса: Астропринт, 2001. – 560 с.
3. Шевчук С.М. Суспільна географія в Україні (теорія та практика досліджень): монографія / С.М.Шевчук; ПНПУ імені В.Г.Короленка. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2017. – 481 с.

Тема 3. Географічний поділ праці

Суспільний і територіальний поділ праці: зміст понять. Зміст і соціально-економічні функції поділу праці. Співвідношення суспільного і територіального поділу праці. Історична еволюція поділу праці. Схеми стадійного розвитку суспільства від збиральництва й мисливства до землеробства, скотарства й зародження міст. Відокремлення обігу від виробництва. Наслідки першої промислової революції. Особливості поділу праці в умовах індустріалізації суспільства.

Література:

1. Пістун М.Д. Основи теорії суспільної географії: Навчальний посібник. – К.: Вища шк., 1996. – 231 с.
2. Суспільна географія. Основи теорії/ Укладач В.І. Єфименко. - К.: Шлях, 2006.
3. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії. – Одеса: Астропринт, 2001. – 560 с.

Тема 4. Територіальна організація суспільства

Територіальна організація суспільства: зміст і функції поняття. Складові елементи територіальної організації суспільства – природні, соціальні, економічні. Групи складових елементів і зв'язків, які формують територіальну організацію суспільства. Співвідношення понять "розміщення" та "територіальна організація". Принципові відмінності між ними з точки зору суспільної географії. Покомпонентний склад територіальної організації суспільства в залежності від рівнів організації життєдіяльності суспільства. Зміст і функції понять "територіальна система", "геосистема", "територіальна структура", "геоструктура". Основні типи територіальних структур.

Література:

1. Пістун М.Д. Основи теорії суспільної географії: Навчальний посібник. – К.: Вища шк., 1996. – 231 с.
2. Суспільна географія. Основи теорії/ Укладач В.І. Єфименко. - К.: Шлях, 2006.
3. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії. – Одеса: Астропринт, 2001. – 560 с.

Тема 5. Основи суспільно-географічного районування

Суть суспільно-географічного районування, його поняттєво-термінологічний апарат. Фактори, принципи і критерії процесу суспільно-географічного районування. Стадії розвитку суспільно-географічного районування. Його практичне значення.

Література:

1. Пістун М.Д. Основи теорії суспільної географії: Навчальний посібник. – К.: Вища шк., 1996. – 231 с.
2. Суспільна географія. Основи теорії/ Укладач В.І. Єфименко. - К.: Шлях, 2006.
3. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії. – Одеса: Астропринт, 2001. – 560 с.

Розділ II. Основи географії господарства

Тема 6. Структура господарського комплексу

Потреби та інтереси населення. Господарство: зміст поняття. Національна економіка. Економічні системи. Основні показники національної економіки. Структура господарства. Економічна структура господарства. Галузева структура господарства

Література:

1. Пістун М.Д. Основи теорії суспільної географії: Навчальний посібник. – К.: Вища шк., 1996. – 231 с.
2. Суспільна географія. Основи теорії/ Укладач В.І. Єфименко. - К.: Шлях, 2006.
3. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії. – Одеса: Астропринт, 2001. – 560 с.

Тема 7. Основи географії промисловості

Поняття про галузь промисловості. Роль галузей промисловості в географічному поділі праці. Галузі міжрайонного значення. Визначення коефіцієнтів: спеціалізації, локалізації, міжрайонної товарності галузей. Аналіз виробничих зв'язків галузі промисловості. Класифікація галузей промислового комплексу. Поняття про промисловий комплекс (ПК). Системний аналіз ПК за допомогою методу енарговиробничих циклів (ЕВЦ). Типологія ПК на основі поєднання певних ЕВЦ. Промислові вузли. Промислові райони. Критерії виявлення

границь промислових районів

Література:

1. Пістун М.Д. Основи теорії суспільної географії: Навчальний посібник. – К.: Вища шк., 1996. – 231 с.
2. Суспільна географія. Основи теорії/ Укладач В.І. Єфименко. - К.: Шлях, 2006.
3. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії. – Одеса: Астропринт, 2001. – 560 с.

Тема 8. Основи географії сільського господарства

Спеціалізовані агропромислові комплекси. Компонентна структура АПК України. 5 Територіальна структура АПК. Регіональні елементи територіальної структури АПК. Локальні елементи територіальної структури АПК. Продовольчі кластери. Територіальна структура АПК України. Організаційно-управлінська структури АПК. Значення функціональних зв'язків АПК.

Література:

1. Хорунжий М. Й. Організація агропромислових комплексів : підручник / М. Й. Хорунжий. – К. : КНЕУ, 2001.
2. Економіка й організація сільськогосподарського виробництва : навч. посіб. / С. В. Писаренко, О.С. Михайлова, Л. М. Болдирєва, Л. М. Назарук. – Полтава : РВВ ПДАА, 2010.

Тема 9. Географія обслуговування

Сфера послуг у світовій економіці. Географія обслуговування як галузь суспільної географії. Показники рівня розвитку сфери послуг. Принципи територіальної організації сфери послуг. Теорія центральних місць. Територіальна організація обслуговування.

Література:

1. Пістун М.Д. Основи теорії суспільної географії: Навчальний посібник. – К.: Вища шк., 1996. – 231 с.
2. Суспільна географія. Основи теорії/ Укладач В.І. Єфименко. - К.: Шлях, 2006.
3. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії. – Одеса: Астропринт, 2001. – 560 с.

Тема 10. Географічні аспекти регіональної політики

Предметна область політичної географії. Географічний простір і кордони. Класична геополітика. Сучасна геополітика. Взаємодія господарських і геополітичних процесів. Геополітичні моделі світу: концепція Хартленду, концепція пан-регіонів, концепція «морської сили». Глобалізація економічного, соціального, політичного, культурно-духовного розвитку людства та виникнення глобальних проблем.

Література:

1. Пістун М.Д. Основи теорії суспільної географії: Навчальний посібник. – К.: Вища шк., 1996. – 231 с.
2. Суспільна географія. Основи теорії/ Укладач В.І. Єфименко. - К.: Шлях, 2006.
3. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії. – Одеса: Астропринт, 2001. – 560 с.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		л	п	лб.	інд .	с. р.		л	п	лб.	інд .	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
РОЗДІЛ 1. ВСТУП. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТА КАТЕГОРІЇ СУСПІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ												
Тема 1. Суспільна географія як наука	8	2	2			4	10	2				8
Тема 2. Історія розвитку суспільної географії	8	2				6	8					8
Тема 3. Географічний поділ праці	10	2	2			6	10		2			8
Тема 4. Територіальна організація суспільства	10	2	2			6	10		2			8
Тема 5. Основи суспільно-географічного районування	8	2				6	8					8
<i>Разом за розділом 1</i>	44	10	6			28	46	2	4			40
РОЗДІЛ II. ОСНОВИ ГЕОГРАФІЇ ГОСПОДАРСТВА												
Тема 6. Структура господарського комплексу	8	2	2			4	8					8
Тема 7. Основи географії промисловості	10	2	2			6	10					10
Тема 8. Основи географії сільського господарства	8	2	2			4	8					8
Тема 9. Географія обслуговування	10	2	2			6	10					10
Тема 10. Географічні аспекти регіональної політики	10	2	2			6	8					8
<i>Разом за розділом 2</i>	46	10	10			26	44					44
Усього годин	90	20	16			54	90	2	4			84

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Суспільна географія як наука	2	
2	Тема 2. Географічний поділ праці	2	2
3	Тема 3. Територіальна організація суспільства	2	2
4	Тема 4. Структура господарського комплексу	2	
5	Тема 5. Основи географії промисловості	2	
6	Тема 6. Основи географії сільського господарства	2	
7	Тема 7. Географія обслуговування	2	
8	Тема 8. Географічні аспекти регіональної політики	2	
Усього годин		16	4

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Вступ до суспільної географії. Поняття загального об'єкту суспільної географії, предмет та конкретні об'єкти суспільної географії	4	8
2	Особливості історичного розвитку суспільної географії. Формування і розвиток суспільної географії в Україні	6	8
3	Зміст та функції поняття «географічний простір». співвідношення простору і часу в суспільно-географічних дослідженнях.	6	8
4	Поняттєво-термінологічна система «територія». Властивості території (природні, суспільні, просторові)	6	8
5	Суспільно-географічні відношення і процеси.	6	8
6	Місце. Місцеположення. Географічне положення. Суспільно-географічне положення. Функції території	4	8
7	Територіальна організація суспільства	6	10
8	Територіальні процеси. Територіальний поділ праці	4	8
9	Концепція геосистем у суспільній географії	6	10
10	Суспільно-географічне районування та географічні аспекти регіональної політики	6	8
ВСЬОГО		54	84

7. Індивідуальні завдання

1. Демографічні особливості території.
2. Якість населення та коефіцієнт людського розвитку.
3. Теорії та концепції народонаселення.
4. Типи відтворення населення.
5. Міграції населення та його види. Міграційні процеси в Україні.
6. Соціальні властивості території.

7. Урбанізація, етапи урбанізації, особливості сучасного етапу.
8. Розселення населення. Системи розселення.
9. Соціальні негаразди.
10. Економічні властивості території.
11. Трудові ресурси та економічно активне населення.
12. Поняття "Працересурсний потенціал".

8. Методи навчання

Під час викладання дисципліни «Основи суспільної географії» застосовуються наступні методи навчання:

За джерелом знань

- Словесні (лекція, розповідь, пояснення);
- Наочні методи (ілюстрація та демонстрація);
- Практичні методи навчання (вправи, практичні роботи) – основні методи на практичних заняттях.

За типом пізнавальної діяльності:

- пояснювально-ілюстративний;
- репродуктивний;

Методи під час дистанційного навчання:

- телекомунікаційні (on-line лекції, практичні заняття та консультації, самостійна робота студентів з використанням освітніх платформ (Zoom, Moodle) та месенджерів (Viber, Messenger);

9. Методи контролю

Поточний контроль:

- поточне опитування (усне і письмове) та тестування;
- оцінювання виконаних практичних робіт;
- контрольні роботи (за розділами);
- контрольні заходи (опитування, тестування, контрольні роботи) з використанням платформи Zoom, та месенджерів Viber і Messenger.

Підсумковий контроль – здійснюється у формі заліку. Підсумковий контроль відбувається за результатами діяльності студентів протягом семестру. За необхідності, студент має можливість збільшити підсумковий бал за рахунок виконання додаткових (індивідуальних) завдань. При переході на дистанційне навчання підсумковий контроль проводиться із застосуванням платформи Zoom, та/або месенджерів Viber і Messenger.

Поточне оцінювання здійснюється на практичних заняттях, на консультаціях (при відпрацюванні пропущених занять) та під час контролю за самостійною роботою студентів.

Максимальний бал з кожно тему практичного заняття – **5 балів**, в тому числі:

- за виконання та захист практичної роботи – 5 балів.

При оцінюванні усних відповідей та повідомлень студентів враховується:

- рівень осмислення навчального матеріалу;
- рівень сформованості аналітичних вмінь і концептуальних підходів;

- повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мовлення;
- використання додаткової літератури;
- порівняння, зв'язок з практикою, наявність висновків.

4 б. ставиться у випадку, коли студент продемонстрував досконале знання та розуміння понятійно-термінологічного апарату географії населення та теоретичного матеріалу тієї чи іншої теми. Вільне оперування різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Відповідь на поставлені запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу має логічний, доказовий і послідовний характер. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Вільно висловлює свою позицію з проблемних питань географії населення та аргументує її. Демонструє творчий підхід до виконання завдань. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці не тільки в знайомих, але й в нових ситуаціях. Володіє високою культурою мовлення. У відсутні відповіді мовні та стилістичні помилки.

3 б. ставиться у випадку, коли відповідь студента майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Висвітлюється зміст окремих класифікацій, підходів тощо. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів, нечітко прослідковується зв'язок теорії з практикою. При відповіді на проблемні питання студент висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Вільно оперує знаннями, застосовує їх в знаомій та новій педагогічній ситуації. Матеріал викладено правильною мовою, але присутні окремі стилістичні помилки.

2 б. ставиться, коли відповідь неповна, фрагментарна. Студент не має системних знань з географії населення. Понятійно-термінологічний апарат географії населення майже не сформований, але студент в загальних рисах розкриває проблему, висвітлює окрему класифікацію тощо. Виклад матеріалу не структурований, непослідовний, нелогічний. У відповіді відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь має формальний характер. Студент не здатен використовувати знання на практиці, навіть у знаомій ситуації. У відповіді наявні фактичні та стилістичні помилки.

1 б. ставиться, коли відповідь дуже фрагментарна. Студент не має системних знань з географії населення. Понятійно-термінологічний апарат географії населення не сформований, але студент розкриває окремі моменти проблеми. Виклад матеріалу не структурований, непослідовний, нелогічний. Відповідь має формальний характер. Студент не здатен використовувати знання на практиці. У відповіді наявні фактичні та стилістичні помилки.

Критерії оцінювання практичної роботи

5 б. ставиться у випадку, коли студент повністю і якісно виконав всі завдання практичної роботи з теми. Демонструє досконале знання та розуміння теоретичного матеріалу з теми практичного заняття. При виконанні практичних завдань студент продемонстрував високий рівень оволодіння вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Якісно та охайно виконаний графічний та картографічний матеріал. До кожного завдання наявні висновки та узагальнення. Студент застосував творчий

підхід до виконання завдань. У практичній роботі відсутні орфографічні, граматичні, стилістичні чи мовленнєві помилки.

4 б. ставиться, коли студент виконав всі завдання для практичної роботи, при цьому 2/3 завдань виконано якісно. Відповідь на питання викладача при захисті роботи майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер.

3 б. ставиться, коли студент виконав 2/3 завдань або виконав всі завдання практичної роботи, але 1/2 з них виконана не досить якісно.

2 б. ставиться, коли студент якісно виконав 1/2 завдань практичної роботи. Демонструє вкрай поверхові знання з тем теоретичного блоку під час захисту роботи. Студент недостатньо оволодів вміннями аналізу, порівняння тощо. Картографічний та графічний матеріал відсутній або виконаний з помилками та неохайно. Відсутні висновки до окремих завдань або більшість висновків помилкові. У роботі наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

1 б. ставиться, коли студент якісно виконав 1/3 завдань практичної роботи. Демонструє вкрай поверхові знання з тем теоретичного блоку під час захисту роботи.

Критерії оцінювання контрольної роботи

10 б. ставиться у випадку, коли студент повністю і якісно виконав всі завдання для самостійної роботи з теми. Демонструє досконале знання та розуміння теоретичного матеріалу тієї чи іншої теми курсу географії населення, що виноситься на самостійне опрацювання. Вільно оперує різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Наявні посилання на декілька джерел інформації. Відповідь на поставлені запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу має логічний, доказовий і послідовний характер. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Аналізує різні підходи до трактування тієї чи іншої проблеми. Вільно висловлює свою позицію з проблемних питань географії населення та аргументує її. Демонструє творчий підхід до виконання завдань. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці не тільки в знайомих, але й в нових ситуаціях. Володіє високою грамотністю викладу матеріалу, культурою мовлення. У відповіді відсутні орфографічні, граматичні, стилістичні чи мовленнєві помилки.

8 б. ставиться, коли студент виконав всі завдання для самостійної роботи, при цьому 2/3 завдань виконано якісно. Відповідь майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Висвітлюється зміст окремих класифікацій, методологічних підходів тощо. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів, нечітко прослідковується зв'язок теорії з практикою. При відповіді на проблемні питання студент висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Вільно оперує знаннями, застосовує їх в знайомій та новій ситуації. Присутні окремі стилістичні помилки.

6 б. ставиться, коли студент якісно виконав 1/2 завдань. Демонструє вкрай поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Студент відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, називає розрізнені факти. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не володіє вміннями

застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

4 б. ставиться, коли студент виконав лише 1/3 завдань та демонструє має вкрай поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Студент відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, називає розрізнені факти. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

2 б. ставиться, коли студент виконав лише 1/4 завдань та демонструє має вкрай поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Сума
Пр1	Пр2	Пр3	Пр4	Пр5	Пр6	Пр7	Пр8	Контрольна робота	Самостійна робота	100
4	4	4	4	4	4	4	4	30	38	

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Жупанський Я.І. Історія географії в Україні: навчальний посібник. – К, 2006.
2. Масляк П.О., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Словник-довідник учня з економічної і соціальної географії світу. – К.: Лібра, 1996.
3. Пістун М.Д. Основи теорії суспільної географії: Навчальний посібник. – К.: Вища шк., 1996. – 231 с.
4. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: Підручник. – К.: Вікар, 2006. – 396 с.
5. Суспільна географія. Основи теорії/ Укладач В.І. Єфименко. – К.: Шлях, 2006.
6. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії. – Одеса: Астропринт, 2001. – 560 с.
7. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики: Навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2005.
8. Шаблій О.І. Основи загальної суспільної географії. Львів, 2003.
9. Шаблій О.І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. Львів, 2001.

Допоміжна література:

1. Алисов Н.В., Хореев Б.С. Экономическая и социальная география мира (общий обзор). - М.: Гардарики, 2000.
2. Голиков А.П., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Вступ до економічної і соціальної географії: підручник/К.: Либідь, 1996.
3. Іщук С.І. Розміщення продуктивних сил (теоретико-методологічні основи). К., 1997.
4. Масляк П.О., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Словник-довідник учня з економічної і соціальної географії світу. - К.: Лібра, 1996.
5. Немец Л.Н. Устойчивое развитие: социально-географические аспекты. - Харьков: Фактор, 2003.
6. Паламарчук М.М., Паламарчук О.М. Економічна і соціальна географія України з основами теорії. К., 1998.
7. Шевчук С.М. Суспільна географія в Україні (теорія та практика досліджень): монографія / С.М.Шевчук; ПНПУ імені В.Г.Короленка. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2017. – 481 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
2. Офіційний сайт електронної бібліотеки Львівської комерційної академії [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.dev.lac.lviv.ua/lib.
3. Офіційний сайт електронної бібліотеки [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.lib.com.ua.
4. Офіційний сайт інституту світової економіки і міжнародних відносин [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.iweir.org.ua.
5. Офіційний сайт Львівської електронної бібліотеки ім. В. Стефаника [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.lsl.lviv.ua.
6. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.me.gov.ua.